

VI. „KÉŽ PRISCILLA ZAHYNE“ O ČERNÉ MAGII A PODIVUHODNÝCH PROMĚNÁCH

Při výkopových pracích pro budoucí novostavby v hesenském Groß-Gerau byla roku 1999 nalezena na čtyřikrát přeložená, oboustranně popsaná destička z olova, datovaná do konce 1. nebo počátku 2. století n. l. Na pravém břehu Rýna, v tehdejší „svobodné“ Germánii, existoval od čtyřicátých let 1. století n. l. římský vojenský tábor. Velmi rychle se kolem něj v Groß-Gerau rozrostla civilní osada, *vicus*, v níž se usadili řemeslníci a poskytovatelé různých služeb, které lákala kupní síla vojáků. Text na destičce se obrací k jistému Attisovi, „největšímu z bohů“ a k „veškerenstvu dvanácti bohů“. Vrcholí prosbou, kéž jistá Priscilla „zahyne“. Dotyčná má být potrestána údajně proto, že „prozradila tajné otcovské rituály“. Pisatel si stěžuje, že „se provdala za ničemu“ a je stejně „vilná“ jako „pomatená“. Destička tudíž vyzývá bohy: „Při velké matce boží, nechť na Priscillu dopadne záhy, do sto dní, pomsta vaší vznešené božskosti.“⁹⁸

Svážu tě

V moderních společnostech se lidé rádi oddávají iluzi, že mají vše pod kontrolou. Politické dění, pracovní život, doprava, ale také vlastní tělo, sexualita, nemoci, zrození, stáří, a dokonce i smrt: to vše se údajně nechá plně regulovat. Je možné stanovit časové body,

⁹⁸ AE 2016, s. 1164.

optimalizovat průběh, minimalizovat náklady a maximalizovat výnosy. Události typu pandemie koronaviru dokládají, že člověk přece jen není všemocný a že rozkladné síly jsou schopny vnést chaos do obvyklého běhu událostí. Hybridní epidemie nastolila situaci, v níž zákony nedostačovaly, a vedla k vystřízlivění z domněnky o dokonalosti všeho a všech. Antický člověk se každodenně setkával s tím, že se mnohé, až příliš mnohé faktory zcela vymykaly kontrole. Tuto nevýhodu do jisté míry vyvažovala skutečnost, že existovaly nadlidské, božské mocnosti, s nimiž se dalo rozmlouvat a u kterých mohl člověk dojit milosti. Náboženství vděčí za svou existenci elementární potřebě nabýt alespoň malý kousek moci nad sférou nekontrolovatelného.

Bohové však nemohli pečovat o vše, majíce na starost především velké entity – město, říši, císaře. Mohly jim sice podléhat také soukromé záležitosti, ale mnozí lidé se domnívali, že se svými přáními lépe pochodí u bytostí, jež jsou sice také nadpřirozené povahy, ale nejsou tak mocné jako bohové, a tudíž jsou lidem bližší. K těmto bytostem patřili démoni, duchové mrtvých, předkové, s nimiž se navazoval kontakt na místech, kde byli lidé pohřbíváni – na pohřebištích a u hrobů. Komunikace s nimi prostřednictvím rituálů spadá do rozsáhlé oblasti magie, již lze sotva oddělit od náboženství. Ve srovnání s přísně oficiální sférou náboženství je méně organizována a regulována, jejím smyslem je ale koneckonců totéž: umožnit lidem styk s vyššími bytostmi za účelem řešení problémů a dosažení kontroly.

Předměty, jako je olovená destička z Groß-Gerau, spadají právě do této komunikační souvislosti. Z řecké a římské antiky se jich dochovaly stovky. Jen zřídka je však možné je datovat a namnoze jsou i těžko rozluštitelné, jelikož písmo je nečitelné, a řečtina a latina, kterou jejich autoři psali, není spisovná, nýbrž lidová. Některé texty přejí někomu, jako v tomto případě zřejmě Priscille, smrt nebo jinou tělesnou úhonu, o kterou se mají postarat bohové. Jiné se pokoušejí pro svého tvůrce dosáhnout nějaké výhody. Latinský pojem pro takové destičky zní *defixiones*, od slovesa *defigere*, což znamená „ukotvit“ nebo také „provrtat“.